Популярен окултизъм

GA 94

Рудолф Щайнер

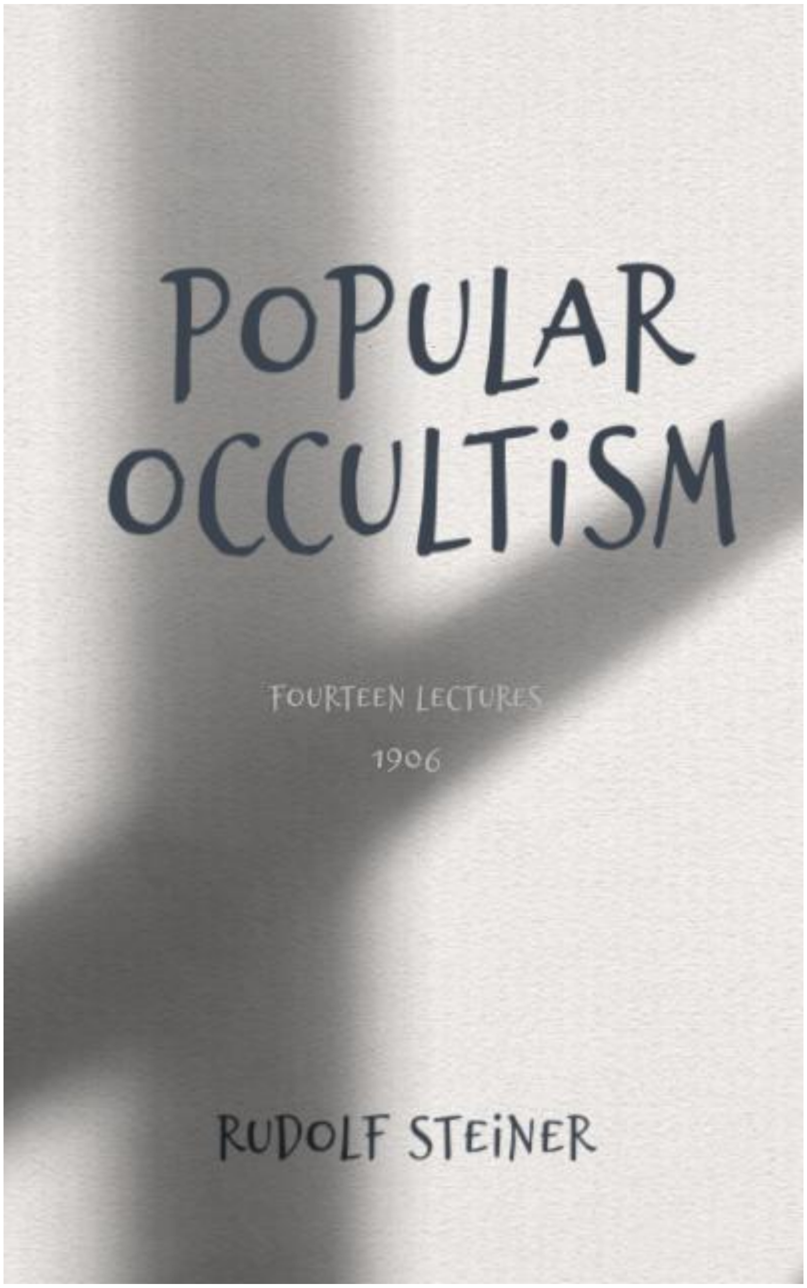

По молба на тогавашния ръководител на клона Готлиб Рудолф Ян и по-късния му наследник Елизе Волфрам, Рудолф Щайнер изнася няколко публични лекции в Лайпциг от ноември 1905 г. насам, както и лекция за местните членове на 25 април 1906 г. *„Популярният окултизъм“* е първият голям цикъл лекции, проведен там, посетен от около 60 души, половината от които членове от Лайпциг.
В предварителна бележка към първата публикация на бележките от този лайпцигски цикъл в *„ Какво се случва в Антропософското общество“* , Мари Щайнер пише: „Това са само кратки бележки върху цикъл от дванадесет [четиринадесет] лекции, изнесени в Лайпциг още през 1906 г. под заглавието *„Популярният окултизъм“* . Но исторически интересни за

онези, които като лектори днес говорят на ново поколение, което копнее за предаване на духовно знание. Затова ценни като методологично-дидактическо ръководство.“

I. **Популярен окултизъм, Въведение** **28 юни**

II. **Възходът на човека в свръхсетивните светове** **29 юни**

III. **Различните състояния на човека след смъртта** **30 юни**

IV. **Деваханският свят** **1 юли**

В. **Живот между смъртта и новото раждане** **2 юли**

VI. **Завръщането на човека към нов земен живот** **3 юли**

VII. **Последици от Закона за кармата** **4 юли**

VIII. **Еволюция на човека и Слънчевата система** **5 юли**

IX. **Лемурийското развитие** **6 юли**

X. **Пътища на окултното обучение** **7 юли**

XI. **Единадесета лекция** **8 юли**

XII. **Дванадесета лекция** **9 юли**

XIII. **Тринадесета лекция** **10 юли**

XIV. **Четиринадесета лекция** **11 юли**

Лекция I

Целта на тези лекции е да предоставят въведение в теософския мироглед в неговия контекст. Ще разгледаме въпроси като причината за смъртта, причината за страданието, произхода на злото и т.н. Започвайки с човешките същества и тяхната най-съкровена природа, ще разгледаме великия закон за прераждането и кармата, както и произхода на човешките същества, Земята и Слънчевата система. Освен това ще разгледаме как се изразяват великите истини, особено в християнството и в отделните религии. Това е истината за природата на човешките същества, както окултизмът винаги я е разбирал. Окултизмът, мъдростта на скритите същества, разглежда човешките същества по такъв начин, че видимата част от тяхното същество, физическото тяло, образува първото звено, което се разглежда като материална структура, подобна на другите неодушевени обекти. Второто звено е етерното тяло, което е невидимо и по-фино от физическото тяло. То е образ на физическото тяло в горните части на човешкото същество; в долните части то е оформено по различен начин. Точно както човек, роден сляп, смята твърденията на зрящ човек за фантазии, така е и с тези, които възприемат етерното тяло ясновидски. Към днешна дата сред всички човешки същества има около триста до четиристотин души, които притежават тази способност. Но предразположеността към нея дреме у всички човешки същества; следователно, след сто години нещата ще бъдат малко по-различни. В близко бъдеще предстои огромен прогрес, включително в техническата област. Съвременната теософия е само елементарната част на окултизма; днес не може да се преподава повече.

Развитието на духовното зрение се постига чрез вътрешна тренировка. Тези, които вече притежават ясновидство, виждат етерното тяло по следния начин: за да направят това, те трябва напълно да отклонят вниманието си от физическото тяло и, така да се каже, да го внушат. Внушението, хипнозата, анормалните състояния на ума, притъпеното съзнание, положителното и отрицателното внушение, които са вредни за тези, върху които се практикуват, нямат нищо общо с теософията, за която се говори тук. Тези, които са развили висшите си душевни сили, са способни да използват силата на волята си, за да премахнат от зрителното си поле цялата сетивна реалност на човек или предмет пред себе си. След това физическото тяло се заменя с човекоподобна фигура, състояща се от вътрешна светеща енергийна структура, която е много подобна на съвременните хора. Само че това етерно тяло стърчи леко над главата. При растенията, животните и децата то стърчи доста далеч отвъд физическото тяло.

Третият член е астралното тяло. Първо, трябва да го разгледаме повече отвътре, а след това отвън. Когато човек застане пред вас, вие докосвате физическото тяло с ръка. Нека засега оставим етерното тяло настрана. Там, където виждате мускули, кости и нерви по тялото, има и сбор от желания, болки, радости, идеали и страсти.

Всички те са също толкова реални, колкото и първите. Това е астралното тяло, гледано отвътре.

Погледнато отвън, астралното тяло изобщо не е налице за обикновения човек. Но когато човек тренира душата си, той също се научава да преживява астралното тяло като духовно човешко същество; това се нарича аура. Дива страст прониква в астралното тяло като червен, облачен облак, докато чистият идеал има бяло-златни лъчи. Старите художници, които са били още по-близо до ясновидството, са рисували тази аура в голямо разнообразие от лъчи. Хората с голяма доза съчувствие и милосърдие показват зеленикава аура. Благочестивите чувства и религиозният плам озаряват хората със сини лъчи. Тази аура е само външен израз на вътрешни импулси, желания и т.н. Външната форма на аурата е съвсем различна от тази на физическото тяло; тя обгръща човешкото същество като яйцевидна форма. Това светлинно явление излъчва и обгражда човешкото тяло.

След няколко десетилетия тези истини ще бъдат от голяма стойност за човешкото образование и педагогика. След като духовната наука намери своя път в нашата образователна система, ще бъде постигнато безкрайно много. Тя е безкрайно важна за външния живот.

Нека разгледаме детето от гледна точка на тези три тела. Те не се развиват едновременно у детето. От първата до седмата година се развива физическото тяло, докато другите две тела все още не са свободни; те работят вътрешно върху физическото тяло. Следователно, само физическото тяло може да бъде повлияно от образованието през това време; другите две части на съществото трябва първо да се развият. Интелигентното образование ще се въздържа от преждевременно повлияване на тези две други тела. От първата до седмата година детето се нуждае от видими, възприемаеми образи и модели за подражание. Видимата среда на детето трябва да бъде чиста, чак до мислите му. Защото средата има много по-голямо влияние върху развитието на детето, отколкото обикновено се предполага. Детето дори има чувство за добри и зли мисли. Сетивата на детето трябва да бъдат изострени. Опитът да се учи детето на понятия отвъд впечатленията на сетивата е безполезен. Въображението на детето трябва да се стимулира. Следователно, на детето не трябва да се дават напълно завършени неща като играчки. То трябва само да сглоби нещо, да направи структура и т.н. Това събужда детето и развива силите на физическото тяло. Така че, никакви сложни играчки!

В седмата година в детето настъпва особена промяна: част от етерното тяло вече е освободено и следователно отсега нататък етерното тяло трябва да бъде повлияно. Какво влияе на етерното тяло? Нека първо наблюдаваме какво се случва, когато човек умре. Остава само физическото тяло, докато етерното и астралното тяло се отделят от него и се издигат. По време на сън е различно. При спящ човек етерното тяло е свързано с физическото тяло в леглото и само астралното тяло се отделя. В момента на смъртта с човешкото същество се случва нещо изключително странно:

целият му минал живот се разпростира пред паметта му и преминава пред очите му. Същото понякога се случва в ситуации на изключителна опасност, например с хора, които са се удавили, паднали от височина и т.н. и са били съживени. В такива моменти целият им минал живот също се появява пред душата им. Какво се случва тук? Етерното тяло се отделя от физическото тяло. Подобен процес протича, когато крайник „заспива“ или когато е завързан. Например, когато някой си завърже пръста, ясновидецът вижда как етерното тяло на пръста виси надолу и се разхлабва. Това състояние е много опасно за хипнотизиран човек, защото етерният му мозък виси безжизнено от двете страни на главата му. Защо целият живот на човек се появява пред него в специални моменти? Защото етерното тяло е носител на паметта. Когато е освободено от физическото тяло, то може да следва собствените си движения в този момент и паметта е по-свободна от обикновено. В нормалното си състояние то изпълва физическото тяло като кондензиран облак от светлина. До смъртта физическото тяло непрекъснато се намесва в фините сили на етерното тяло. От седемгодишна възраст детето разполага със силите на етерното тяло и затова от седем до четиринадесетгодишна възраст трябва да се въздейства върху паметта му. Тъй като етерното тяло ни представя всичко в образи, на детето трябва да се дават образи и сравнения и да се въздейства върху него с приказки и красиви истории. През това време детето приема всичко въз основа на авторитета на своите родители и възпитатели.

Астралното тяло става свободно едва между четиринадесет и двадесет и една години. То започва да се развива с настъпването на полова зрялост, малко по-рано при момичетата, отколкото при момчетата. Астралното тяло е носител на интелекта, на съзнателната преценка. Това е моментът да се въздейства върху астралното тяло чрез трениране на способността за преценка на детето. Ако човек се опита да направи това по-рано, той съгрешава срещу детето, защото му причинява вреда. Ще дойде времето, когато науката за духа ще бъде приложена педагогически.

Човешките същества споделят физическото си тяло с всички минерали, етерното си тяло с всички растения и астралното си тяло с всички животни. Но човешките същества се извисяват над всички тези същества чрез чувството си за самосъзнание, чрез малката дума „Аз“, която е уникална по рода си. Защото „Аз“ е единственото име, което всеки може да си каже. Това е факт от изключителна важност. В древноеврейската религия „Аз“, тази „окултна дума“, можеше да бъде произнесена само от най-висшия посветен, първосвещеника. Това беше тържествен ритуален момент. Целият народ чакаше да бъде произнесена думата „Яхве“ (Аз) и свята тръпка премина през благочестивата тълпа. Яхве: Богът, който говори вътре. Думата Яхве (Йехова) се смяташе за непроизносимото име. Това е гласът, с който Бог започва да говори в човешките същества. Тази дума никога не идва при нас отвън. В думата „Аз“ вечното докосва временното. С това научихме за четирите члена на човешкото същество: физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и ядрото на човешкото същество, Аз-а. При смъртта етерното тяло, астралното тяло и Аз-ът се отделят от физическото тяло. След това етерното тяло и астралното тяло постепенно се разтварят, докато Аз-ът не навлезе в Девахан, където остава до нов земен живот.

Лекция II

Вчера се стремихме да разкрием същността на човешките същества, що се отнася до трите тела и сърцевината на нашето същество. Сега искаме да разгледаме възхода на човешките същества в свръхсетивните светове. За да направим това, трябва да разгледаме така наречените три свята и едва след като сме описали особеностите на тези три свята, можем да обсъждаме карма, прераждане и т.н. Физическият свят, който възприемаме със сетивата си, е първият; това е мястото, където живеят човешките същества. След това имаме втори, астралния свят, и третия, духовния свят или Девачан. Дева означава Бог, а Чан означава царство, обиталище; следователно Девачан означава Божието царство. Доколкото човешките същества са духовни същества, те имат дял в духовния свят. Няма нужда да се описва физическият свят, тъй като всеки го познава добре. Астралният и деваканският свят ще бъдат описани в разказвателна форма.

Първото нещо, което трябва да осъзнаем, е, че другите светове не са на други места, а ни обграждат, точно както физическият свят, и го проникват. Ето защо след смъртта човешките същества не се скитат на други места, а по-скоро се променя природата на тяхното възприятие и съзнание. Точно както човек, роден сляп, който внезапно проглежда, не се пренася в друг свят, а по-скоро пред него се отваря ново сетиво, така е и с човешките същества, когато умрат или бъдат посветени. Тогава около тях няма нов, напълно различен свят, само сетивата им за физическия свят се изключват, докато сега те възприемат това, което преди са пропускали, това, което дотогава е оставало скрито за тях.

Нека първо разгледаме астралния свят. Това е светът, в който човешките същества се намират всяка нощ, а също и веднага след смъртта. Когато престанат да отварят сетивата си към физическия свят, сетивата им за този астрален свят могат да се отворят. Когато човешките същества станат ясновидци, те първоначално са в астралния свят и възприемат това, което е описано като етерно тяло и астрално тяло. Астралният свят е изключително различен от физическия свят. Тези, които влизат в него, се сблъскват с объркващ набор от явления. Това, което може да се възприеме, е толкова различно, че човек първо трябва да свикне да го вижда. Човек ще разчете погрешно нещата, ако се опита да ги чете по същия начин, както във физическия свят. Всичко там се вижда като в огледало, обърнато или противоположно. Числото 365 би било 563 в астралния свят. Това е много объркващо, особено в началото. Когато става въпрос за време, във физическия свят всичко се брои от началото до края. В астралния свят е обратното. Например, човешкият живот не се проследява от раждането до смъртта в астралния свят, а назад от последния момент на живота. Тук, във физическия свят, първо виждаме яйцето, а след това пилето, което се излюпва от него; в астралния свят първо виждаме пилето, а след това яйцето. Най-важното обаче е, че в астралния свят всички образи на нашите морални качества, като удоволствие и неудоволствие, болка и радост, омраза и любов, сякаш се втурват към нас. Ясновидецът забелязва как всички те се вливат към него.

За неопитен човек това е много объркващо. Той може да изпита всякакви животински фигури, които се приближават към него, както и ужасяващи човешки фигури и т.н. Има хора, които разказват за такива преживявания. Те наистина са в много нещастна ситуация, ако поради болест астралният свят е станал видим за тях по неправилен начин. Когато човек започне сериозно да медитира, да се тренира, тогава ясновидството се развива редовно и тогава той знае какво представлява астралният свят. За тези други хора обаче погледът към астралния свят се е отворил неправилно поради мозъчно заболяване или нещо подобно. Ужасяващите фигури, които виждат да се приближават към тях, втурвайки се към тях, всъщност са техните собствени страсти, произтичащи от тях и отразени в астралния свят. Тъй като всичко е обърнато в астралния свят и те не разбират как да го разчетат, всичко се втурва към тях. Всичко се появява в образи. Например, изблик на ярост може да се появи в образа на тигър, който ги атакува. Същото е и с всички тези диви фигури. За всяко желание всяка страст се превръща в демон. Но неопитният човек не знае какво да мисли за това и смята видяното за илюзия, фантазия, но това изобщо не е така. То е образ, отражение.

Защо някои хора трябва да преживяват това днес? Това е заради нашата материалистична епоха. Нека погледнем назад към 13-ти и 14-ти век и да си представим един немски град от онова време. Всичко е било оформено от чувството за красота на душите от онова време. Всяка къща, всяка ключалка на вратата, всеки ключ е изразявал нещо специално; всеки предмет е имал свой собствен характер и е бил направен с любов. Тези, които са ги създали, са го правили от чувство, което все още ни засяга днес. В наше време нещата са много различни. В един съвременен град това, което виждаме, не се харесва на чувствата ни, нищо не ни докосва, най-много нещата, изложени в магазините, като книги и т.н., привличат вниманието ни. Нищо свещено, нищо религиозно не е разпространено вече във външния свят. По онова време все още е имало много малко книги, но в тези малко хора човек е можел да намери нещо за душата си. Помислете какво се чете днес: неща, които събуждат усещане и чувственост. Когато душата вече не получава нищо отвън, тя все още носи дълбок копнеж по религиозното в себе си. Тя заключва този копнеж дълбоко в себе си. Това не означава, че копнеем за нещо от Средновековието. В хора, които вече не чуват нищо за висшите светове, но които чувстват жив стремеж към тях дълбоко в себе си, този религиозен копнеж може внезапно да пробие, така че да се прояви като религиозна страст в огледалния образ, както посочих по-горе. Защото всичко, което съществува във физическия свят като, така да се каже, реална реалност, се показва в астралния свят в образи. В астралния свят не виждате веднага болката или радостта, а виждате болката като тъмна фигура и радостта като ярка, жълта, приветлива фигура. Постепенно се научавате да разбирате тези образи. В това виждане няма абсолютно нищо произволно или неясно; много скоро научавате как болката и радостта от определен вид винаги се появяват като образи от определен вид.

Следователно, ученикът на астралния план първо се учи да чете постепенно и се запознава с образите. Ярките образи винаги показват нещо от симпатичната страна, тъмните образи и цветове винаги показват нещо от антипатичната страна. Зрително възприятие: това е същността на астралния свят. Гьоте, който е бил способен да вижда астрално до известна степен, характеризира тази характеристика на астралния свят много красиво в края на своя „Фауст“: „Всичко преходно е само притча…“

Астралният план обаче не съдържа само огледални образи на физическия свят, но и същества, които хората никога не могат да опознаят на физическия план. Нашият дух се е спуснал на физическия план и, така да се каже, се е облякъл в плът, обгърнал се е. На астралния план обаче се намират и същества, които никога не са се обличали в плът. Те постоянно се реят около нашите физически форми, но обикновените хора не ги възприемат. Следователно те не са измислица, не са приказка. Всеки, който съзнателно преживява астралния свят, ги възприема. И има други същества, които обграждат човешките същества, а именно техните собствени мисли. Нека си представим ефекта на една мисъл. Мисълта е първо в душата, например: Този човек е лош човек. Тази мисъл се оформя в астралния свят. Всяка мисъл, която произлиза от теб, се оформя там. Мислите са реалности на астралния план. Всяка мисъл, която влагаме в света, приема астрална субстанция, точно както дете в утробата приема физическа материя. Така че, когато имаме мисъл, тя се обгръща в астрална материя и се кондензира в определени форми. Има същества, за които човешките мисли са добре дошла възможност да се въплътят, да придобият астрално тяло. Тези същества имат желание да се материализират астралистично. Този важен факт сочи към отговорността, която носим в живота. Нека вземем една стая, в която мъже седят заедно и пият вечер. Какви са техните мисли? Те говорят просто от желание да общуват; мислите им са без никаква стойност. След това такава стая се населява от много странни същества за ясновидеца. Жаждата за празнословие, желанието за общуване, което не произтича от намерението да се сподели нещо благородно с другите, дава възможност на много лоши същества да се въплътят и те след това правят всякакви ужасни неща, защото се въплъщават в толкова голям брой.

В окултизма се казва, че на физически план лъжата е просто лъжа, но на астрален план е убийство. Това е така, защото когато разказваш история, създаваш съответстваща мисловна форма. Но фактът, който се разказва, също излъчва мисловна форма. Ако твоята мисловна форма съответства на тази на другия човек, ако тя е съгласна с нея, тогава двете форми се сливат на астрален план и се подсилват взаимно. По този начин ти си засилил живота на това същество. Но в случай на лъжа, мисловната форма, която произлиза от твоето твърдение, не съответства на тази, която произлиза от самото нещо. Формите се сблъскват и унищожават взаимно. Така неистината, лъжата, имат животоразрушаващ и убиващ ефект върху другите. Да говориш за морал в окултен смисъл означава не само да го проповядваш, но и да го оправдаваш с факти от висшите светове. Шопенхауер правилно е казал: Да проповядваш морал е лесно, да оправдаваш морала е трудно. Когато човек спи, какво се случва с него? Физическото и етерното му тяло остават в леглото, докато астралното му тяло и егото излизат навън. Ясновидецът вижда астралното тяло активно да работи през нощта. През деня човек изразходва физическите си енергии за работа и т.н. Ето защо се уморява. Тези енергии трябва да се възстановят. И тази работа се извършва от астралното тяло през нощта. Но какво прави то през деня? То възприема физическия свят. Когато астралното тяло е напуснало физическото и етерното тяло по време на сън, човекът не вижда и не чува нищо. Защото чрез астралното тяло човекът възприема. Очите, ушите и всички сетивни органи са само инструменти на възприемащото астрално тяло. Например, то преобразува всички вибрации във въздуха в звукови усещания. През нощта то е пощадено от тази работа и вместо това създава нови сили за физическото тяло и най-вече за етерното тяло. То трябва да напусне физическото тяло, за да може да извърши тази работа по възстановяване на баланса. Ако човек сънува много, тази работа е прекъсната, така да се каже. Ето защо неспокойните сънища са вредни за здравето.

Какви промени настъпват по време на сън при човек, който постепенно става ясновидец? Нощта става нещо съвсем различно за такъв човек. Обикновените хора губят съзнание, когато заспят, и го възстановяват, когато се събудят. Те не могат да възприемат какво се случва в астралния свят, защото им липсват органите за това. За ясновидеца нощта става нещо съвсем различно. Те не губят съзнание като обикновените хора. Необученият човек преживява астралния свят по хаотичен начин в сънищата си. За обучения човек той става редовен в своята поява. В началото това ще бъдат мимолетни, колебаещи се, но редовно формиращи се възприятия. Да предположим, че човек заспива и се появява подобен на сън образ, кафяво-червена фигура с човешки, но изкривени черти, която постепенно придобива подобие на приятел. Човекът се събужда и се пита: Какво е това? Приятелят му е в Ню Йорк, мисли си той - и смята образа за чисто въображение. След известно време те научават, че приятелят им е бил в опасност, може би при инцидент, но че е завършил щастливо. Те разследват и осъзнават, че нощното впечатление е дошло, когато приятелят им е бил в опасност. Това събитие се беше представило образно пред душата им.

Такива преживявания могат да бъдат началото на ясновидството. След това редовните образи стават все по-чести и този нов свят придобива все по-голяма форма. Вътрешният живот на човешките същества вече не е скрит за ясновидеца. Когато станете ясновидец, ще видите аурата на човешките същества, образа на техния душевен живот, който ги обгражда. Душите на човешките същества ще лежат отворени пред очите ви. Точно както виждате цвета на кожата и ръцете на човек, тогава ще имате пред себе си образите на неговия душевен живот.

Дотук говорих само за образи. Само образи ли се издигат и падат? Астралният свят безшумен ли е? Всъщност, така е в началото за ясновидеца. Този астрален свят първоначално е безшумен. Но идва момент, когато тези образи започват да звучат, могат да се чуят гласове от духовния свят. Питагор говори за музиката на сферите. Това не е била негова фантазия: пътят, който звездата изминава, се превръща в звук за ясновидеца. Гьоте също е знаел за това. Във „Фауст“ се казва:

Слънцето, както в древни времена, пее
песен за съперничество в братски сфери
и завършва предписаното си пътуване
с гръмотевичен рев…

И още:

Отеквайки за духовните уши,
новият ден вече се ражда…

Разбира се, учените казват, че Гьоте е имал предвид това преносно. Но след известно развитие ясновидецът започва да чува звуци. Гьоте има предвид духовната същност на слънцето. И когато древните са назовавали звездите, те са имали предвид духа на планетите с имената, които са им дали. Това, което виждаме като слънце, е само физическото тяло на слънцето и Гьоте е знаел много добре, че има дух на слънцето. Когато ясновидецът за първи път възприеме звуци след определено време, той по-късно възприема „вътрешното слово“. Дарът да се чува вътрешното слово се нарича вдъхновение, точно както дарът да се възприемат образите на астралния свят се нарича въображение. Във въображението човек вижда, във вдъхновението човек чува. Когато Якоб Бьоме и Парацелз са говорили за вдъхновение, те са имали предвид този дар. И така, за религиозните документи се говори и като за вдъхновени. Тези, които са ги написали, са били вдъхновени, тоест посветени, които са имали вътрешното слово. Когато човек развие способността да вижда, астралният свят се отваря пред него. Чрез вътрешния слух пред него се отваря деваканичният свят, духовният свят.

Лекция III

Вчера говорихме за астралния свят. Днес ще се съсредоточим върху човешкия живот след смъртта в този астрален свят. Ще характеризираме различните състояния на човешките същества след смъртта. Това ще постави основите за разбирането на прераждането и кармата. Видяхме, че когато човек умре, се случва следното: Физическото тяло остава като труп. Докато етерното тяло остава свързано с физическото тяло по време на сън, в момента на смъртта етерното тяло, астралното тяло и егото си тръгват. След смъртта целият земен живот се разгръща пред душата на починалия във всичките му детайли в образи. Този процес продължава около три дни, докато настъпи следващото разделяне, а именно на етерното тяло от астралното тяло и егото. Поради тази причина окултистите говорят за два трупа. След известно време етерното тяло остава като втори труп.

Когато това второ разделяне се случи, способността за запомняне престава – но не завинаги – и за човешкото същество започва ново състояние. Какво е това състояние? Сега човекът преживява себе си в света, в който навлиза всяка нощ насън. Но това състояние след смъртта се различава значително от състоянието на съня. В теософските книги понякога то се описва като вид сънно състояние. Но това не е така. По-скоро, скоро след смъртта, човекът има съзнание в астралния свят. Въпреки това, поговорката „Сънят е брат на смъртта“ е съвсем вярна. Това ново състояние се нарича живот в Камалока. Както видяхме, по време на сън астралното тяло работи върху физическото и етерното тяло, за да замести енергиите им. Тази работа потиска човешкото съзнание по време на сън и му пречи да възприема астралния свят. След смъртта те са освободени от тази работа, вече не е необходимо да премахват умората и затова осъзнават астралния свят. Преди са използвали тази сила, за да възстановят физическото тяло. Сега тази сила е освободена и е достъпна като съзнание. В момента, в който астралното тяло няма какво да поправя, то приема образите на астралния свят. Това показва и защо трябва да се търси здравословен сън. Помислете за физическия живот тук, в този свят, как всеки се стреми да задоволи сетивата си. Това, на което хората се наслаждават, се наслаждава в душата, но органът на удоволствието е физически. Ако хората се наслаждават на яденето, то небцето е необходимо на душата за удоволствие. След смъртта копнежът за удоволствия продължава да живее, но органите на удоволствието вече липсват. Душата жадува за вкусна храна, но органът за нея липсва. Копнежът вече не може да бъде задоволен. Душата е като скитник, който, изгаряйки от жажда, търси напразно вода и не намира начин да утоли жаждата си. Това не е постоянно състояние; малко по малко копнежът избледнява. Различни религии са описвали това състояние като живот в чистилището. А древните художници понякога са го изобразявали живописно чрез огнени жарава. Всъщност душата страда от пареща жажда. Това, което се случва след това, е, че човекът чувства последните си желания и преживява целия си живот в обратен ред, обратно към раждането си, когато не е имал желания. След това човекът влиза в Девачан. Това е ясно посочено в Евангелията: „Не можете да влезете в царството Божие, ако не станете като малки деца.“

Малко по малко, човек трябва да се освободи от всичко, което го е свързвало със сетивния свят. Камалока е състоянието, в което човек се освобождава от всичко, което го е приковавало към сетивния свят. То е изцяло повлияно от сетивния живот, който човек е водил във физическия свят. Ако човек е бил напълно погълнат от сетивата, животът му в Камалока ще бъде дълъг и труден. Обикновено обаче животът в Камалока заема една трета от продължителността на земния живот. В образи, като същества, които ни измъчват, миналият живот се появява пред душата на човешкото същество в Камалока. Тук всичко е обърнато: това, което е било удовлетворение, се появява като лишение. Горещата чувственост носи усещането за ужасни и студени същества. И все пак парещата жажда винаги остава. Колкото повече човек е откъснат от физическия живот преди смъртта, толкова по-лесно е било умирането му, толкова по-лесно ще бъде да се отбие от сетивния свят. Това отбиване е най-трудно за самоубиеца. Защото той се заблуждава: не отчита, че насилствено е извършил отделянето от чувствения живот и че затова го е обзела неописуема алчност за физическото му тяло, държейки го близо до физическия свят. Подобна, макар и по-лека, съдба сполетява онези, които внезапно са загубили живота си при злополука. Такава смърт също оставя след себе си копнеж за физическото тяло, но по-късно в девачан настъпва компенсация. След като душата се е отказала от земните желания, тя навлиза в състоянието на девачан.

Духовната наука не учи на отказ от живота. Духовният учен може да използва следното сравнение: душата е като пчела, която лети по полето, за да търси мед и да го донесе обратно. Тук, на земята, душата събира меда на живота, който след смъртта носи на олтара на божеството. Без живот в сетивния свят, душата никога не би могла да направи това. Когато човек се е въплътил и започне да вижда, той първоначално възприема нещата просто с очите си. Постепенно това поражда духовно удоволствие. Физическото удоволствие се трансформира в духовно удоволствие. Дивакът, преминал само през няколко въплъщения, се радва само на пъстротата на цветовете и най-простите сетивни впечатления. С всяко въплъщение сетивата стават все по-изтънчени. Ако хората никога не бяха изпитвали сетивно удоволствие от цветовете, никога нямаше да могат да се издигнат до духовно удоволствие. Ето защо сетивното удоволствие е необходимо отклонение. Трябва да се радваме на красотата на сетивния свят. По подобен начин сетивната любов постепенно води до най-висшата, най-чиста, духовна любов. Всяко преживяване трябва да преобрази душата и след това да я отнесе нагоре към олтара на духовността. Защото нищо, абсолютно нищо не е загубено. Чувствеността е училището, без което хората никога не биха постигнали духовност. Земята не е долина от сълзи; тя е място за събиране, а хората са пратеници, изпратени – Божиите ангели, казва Библията – да събират мед.

Човешките същества претърпяват трансформация. Помислете за детските си години! Колко идеи и концепции са ви идвали на ум, колко сте усвоили! И как са се променяли идеите и концепциите ви между десет и двадесетгодишна възраст! Темпераментът претърпява много по-слаба трансформация. Едно буйно дете ще остане буйно дори в напреднала възраст. Темпераментът е физически отпечатан върху човешкото същество. Холерикът, сангвиникът, меланхоликът и флегматикът са различни по изражението на лицето, стойката и походката си. Основното обаче не е да се усвоят концепции, а преди всичко човек трябва да се стреми да промени нещо в темперамента си. Такова обучение се е преподавало в тайните училища. Цялата посока на живота на човек се е променяла в тайните училища. Важното е било промяната на волята.

Духовните взаимоотношения и връзки, които хората създават тук, се простират до Девачан след смъртта. Да предположим, че двама души създават близко приятелство, което придобива все по-духовен характер. Но физическият живот остава известна пречка. В Девачан това приятелство тогава намира своя пълен, чист израз.

Всичко, което човек е погълнал от земния си живот, се включва вътрешно, одушевява, одухотворява. По този начин човек създава за следващото си въплъщение, чак до тялото си, израз на това, за което е работил. На Изток има поговорка: Това, което мислиш днес, ще бъдеш утре. — Така ние работим във всяко въплъщение за следващото. Следващия път ще покажа какво преживяват човешките същества в Девачан. Този живот в Девачан не е състояние на сън; човешките същества не спят в духовния свят. Съзнанието им е много по-високо и по-живо, отколкото тук. Всичко се появява в по-ярка светлина. Приятелите му не са изчезнали от него там; това е само различен вид духовно единство, което е много по-интимно. Девачан е много по-реално състояние от това на земния живот.

Лекция IV

Днес ще опишем Девачан, а именно сбора от преживявания, които хората имат там между смъртта и новото раждане. Не бива да се мисли, че този свят се намира някъде другаде в пространството. Той е винаги около нас. Просто обикновените хора нямат органите да възприемат фактите в него. Трябва също да се помни, че нашият език и изрази са подходящи само за физическия свят. Следователно, висшите светове могат да бъдат описани само чрез сравнения. Където има обект във физическия свят, в Девачан се намира съответното пространство като кухо пространство, а където няма нищо във физическия свят, в Девачан има нещо светещо, сияйно, резониращо и т.н. Това може да се сравни с фотографски негатив. Физическият обект би се вписал точно в кухо пространство. Забележително е, че това е така само при природните обекти, докато обектите, изкуствено образувани от хората, присъстват в Девачан като позитиви. Всичко, което е направено от твърди минерални вещества, включително минералните части на растения, животни и хора, присъства в първата област на Девачан в негативна форма, като кухо пространство. Това е, така да се каже, солидната основа на Девачан: континентът Девачан. Противообразите на физическото минерално образуват континенталната област Девачан.

Всичко, което е живот тук, всичко, което прави растенията и животните способни на растеж, може да се сравни в Девачан с океана. Това е втората област на Девачан. Там човек открива течащ, струящ живот. И има голяма закономерност в този течащ живот, в тези океани на Девачан. Човек би могъл да го сравни с кръвообращението в човешкото тяло.

Третата област е въздухът, атмосферата на Девачан. Тя съдържа всичко, което тук се нарича усещане и чувство. Точно както вятърът духа тук, така и там човек може да възприеме потоци от болка. Всяко бедствие, което се случва тук във физическия свят, става чуто. Една битка, например, изглежда на ясновидеца, който възприема в Девачан, като ужасна гръмотевична буря, която се изхвърля в мълнии, гръмотевици и буря.

В четвъртата област човек открива всички плодотворни и ценни идеи, които някога са били измислени от човешките същества. Точно както звездното небе ни обгръща тук, така и там човек открива прекрасен звезден шрифт. Той може да се прочете като така наречените Акашови записи. Всички идеи, свързани с човешките действия, са записани там за вечността и могат да бъдат прочетени. Но в Девачан има още по-големи писания. Всяко животно, всяко растение, всеки кристал се основава на мисъл. Всичко това е гравирано в Девачан.

В петата област на Девачан човекът намира истинската си същност. „Тат твам аси – това си ти“, великата централна дума на философията на Веданта, отеква там.

В континенталния регион Девачан хората постепенно преодоляват значението, което отдават на собствените си тела. Те се учат да сравняват собственото си физическо съществуване с цялото останало физическо съществуване по безкористен начин. С всяко въплъщение хората стават малко по-безкористни. Първият регион на Девачан е висшата школа на това съвършенство. Във втория, океанския свят на Девачан, хората изпитват единството на целия живот всеки път, когато преминават през него. Само постепенно, с появата на теософското мислене, може да се прозре и прозрението за единството, което се крие във всички неща. Дори след прераждането, ние запазваме слаб намек за този течащ вселенски живот. В третия свят, в атмосферата на Девачан, посветеният и човешкото същество между смъртта и новото раждане възприема всяко страдание и всяка радост под формата на прекрасни атмосферни явления и в звуците на светкавици и бури. Тъй като тогава човешкото същество е извън тези душевни вълнения, то ги вижда обективно и може да разпознае пълния им смисъл. Обогатен с това прозрение, с това деваканско преживяване, той след това се връща към нов земен живот. Когато човешкото същество достигне определена точка във вътрешното си развитие, то получава спомена за миналите си земни животи. Това е само въпрос на развитие. Всеки в крайна сметка ще достигне този етап. Чрез честото повторение на девачанските преживявания, техните образи се запечатват толкова дълбоко, че силата на паметта е достатъчна.

Лекция V

Първо трябваше да научим за висшите светове като цяло, за да можем ясно да обясним какво представляват реинкарнацията и кармата днес. Реинкарнацията се разбира като преминаване на човешкия дух през различни земни животи. Този закон за реинкарнацията е по същество същият като този, който се среща в останалата част от природата. Вземете едно просто вещество, като например готварската сол. Тя се „прераждa", кристализирайки отново и отново в кубчета. Тук можем да говорим за прераждане на формата. Можем да наблюдаваме този закон по подобен начин в растителния свят. Цветята увяхват, но видовете им остават; те се появяват отново на следващата година като цветя от същия вид. Тук имаме прераждане на видовете. Същото може да се открие и в животинското царство. При хората не говорим за вид, а за индивидуалност. Не видът се запазва чрез възникване и разпад, а индивидуалността, самата същност на човешкото същество. Тя се проявява във вечно нова личност. Съответната личност е само израз на вечната индивидуалност. Прераждането не винаги е преобладавало на земята и няма да продължи вечно в бъдещето, а има определена продължителност.

Има ли повторението на земните животи някаква стойност или смисъл? Човек трябва само да е наясно какво всъщност представляват прераждането и кармата. Този закон е тясно свързан с целия процес на човешкото развитие на земята. Нека погледнем назад към Древна Гърция: колко различни са били условията тогава и колко старателно се е променил целият външен начин на живот през тези две хилядолетия! Като цяло, лицето на земята, цялата култура, се променя напълно всеки път, когато човек претърпява следващото си прераждане. Ново прераждане винаги настъпва за човек, когато има нещо ново да постигне на земята. За дванадесет пъти по 2160 години слънцето завършва пълен цикъл около целия зодиак. Древните народи все още са знаели връзката, която съществува между човешкия живот и това преминаване на слънцето през дванадесетте съзвездия. В древността в Персия е бил почитан образът на близнаците; това е последвано от период, в който е бил почитан бикът. Това поклонение е намерило своя исторически израз в култовете към Митра и Апис. След това е дошло времето, когато е било почитано агнето, овена. Всяко от тези изображения съответства на период от 2160 години. Средно се изчислява, че в този период от 2160 години попадат две въплъщения; едното от тях е женско, а другото мъжко.

Това, което сме придобили като знания и прозрения в един живот, се проявява като способности в следващия. Кармата е законът за причината и следствието в различните жизнени цикли. Законът за причината и следствието е общоприет за физическия свят, но не и за духовния живот. И все пак човек трябва да се запита и за различните причини за условията на живот на хората. Кармата е великият закон за световната справедливост. Но кармата не бива да се разбира фаталистично. Не всички събития е необходимо да са следствие от миналото. При хората се случват и нови неща, които след това се балансират в по-късни животи. Ефектът от закона за кармата може да се сравни с техниката на търговец, който води счетоводна книга. Представителите на изповядващото християнство възразяват срещу закона за кармата на основанието, че смъртта на Исус е била заместителна жертва на изкупление – но теософията учи на самоизкупление и компенсация за греховете чрез карма, което християнската религия не може да приеме. Но това възражение се основава на неразбиране. Неразбиране е и да се твърди, че ако някой е в нужда, не трябва да му помагам, защото не трябва да се намесвам в неговата карма. Да предположим, че един човек достигне точката, в която вече не може да си помогне сам. Тогава вие му помагате и чрез тази помощ подобрявате съдбата му. Или можете да помогнете на дванадесет души и тогава дванадесет души ви дължат благодарност. На тези дванадесет няма да им хрумне да кажат, че не могат да ни помогнат, кармата изисква да си помогнем сами. Но помощта, която друг човек предоставя, е записана в кармата и ще бъде балансирана по-късно. Така един могъщ, велик дух може да помогне не само на един човек или на хиляда, но и на цялото човечество в момента, когато то има нужда от нея. Това е делото на Христос Исус на земята. Това е помощ за всички хора и е записана в кармата на всички хора и има ефект върху всички хора. Като учи това, духовната наука е най-добрият слуга на християнството. Тя предава истинското разбиране на християнството. Тя има просветляваща работа, за да може да се намери пътят.

Лекция VI

Днес искаме да проследим човешките същества от смъртта им до ново раждане и да видим как това, което идва от миналия им живот, се пренася в следващия. След смъртта човешките същества оставят физическите си тела като трупове и ги предават на земята. Етерното тяло, астралното тяло и егото се оттеглят от тях. В този момент, непосредствено след смъртта, целият минал живот от раждането до смъртта се явява пред душата като в дълга поредица от образи. Тази картина от спомени обаче не прилича съвсем на самите преживявания, които човек е имал тук. Защото там преживяванията са били свързани с чувства и емоционални впечатления и душата е била вътрешно заинтересована от тях. Сега обаче всички тези преживявания се явяват пред душата като сбор от външни, обективни преживявания. Всички страдания и радости, които някога са били свързани с тях, сега са безмълвни. Тази картина на живота стои пред душата като нещо чуждо. Настроенията липсват. Тогава виждам себе си и близките си в обективна панорама от образи. Този образ остава пред душата, докато етерното тяло не се отдели от астралното тяло. Етерното тяло тогава става вторият труп, който човешкото същество оставя след себе си. Това етерно тяло постепенно се разтваря в общия световен етер. Ако като ясновидец наблюдава човек с груб емоционален живот в това състояние, ще забележи, че етерното му тяло се разтваря за дълго време. При идеалиста, от друга страна, това се случва бързо. Въпреки това, човек почти няма да види разтваряне, когато наблюдава таен ученик или дори посветен след смъртта. След разпадането на етерното тяло, човешкото същество се състои от астрално тяло и Аз. Образите на панорамата на живота са от голямо значение, защото сега те се превръщат в сили, които се отпечатват върху астралното тяло. Те се трансформират, сякаш са вид храна за него. От тази сума от сили израства причинното тяло, което е петият член на човешкото същество. Това е, което човешкото същество запазва по време на периода на девакана и през всички превъплъщения. Когато човешкото същество се е въплътило за първи път - сега вече не е нужно да се справяме с такива условия - то се е състояло само от четири члена: физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз. Причинното тяло е присъствало само в много ембрионална форма. Те са го носили със себе си до следващото превъплъщение. И с всяко превъплъщение причинното тяло е нараствало. Образите на паметта се отпечатват върху причинното тяло всеки път, обогатявайки го и правейки го по-разнообразно. След преминаване през Камалока, човешкото същество има его и причинно тяло и е облечено в своето астрално тяло. Преди това той трябва да преживее отново целия си минал живот във всяко най-малко действие, до най-малкия детайл. Трябва да се спре на всяко преживяване от този минал живот и да го преживее отново в обратен ред. Едва тогава може да влезе в Девачан.

Целта на преживяването на миналия живот във всеки детайл е истински да разбере собствените си действия, като изпита техните последици върху себе си. Защото сега, с всяко действие, човешкото същество преживява състоянието на ума на човека, срещу когото е било насочено действието. Те преживяват болката и радостта, които са причинили на други хора, отвътре. Няма нищо, което човек е направил на другите, което да не се превърне в собствено преживяване в Камалока. Тук важи поговорката: Каквото посееш, това ще пожънеш.

Вземете пример за това ретроградно преживяване: вивисекцията. Тя е тясно свързана с материалистическата насока на съвременната наука. Лекар през Средновековието би сметнал за много глупаво да изучава живота, като разрязва живи тела и унищожава живота. По това време много хора, особено лекарите, все още са били ясновидци и следователно са можели да виждат през физическото тяло. Тази ясновидска сила обаче е била изгубена и тъй като хората вече не са можели да виждат вътрешността на организма, са започнали да го разрязват и дисектират. Но тези, които вивисектират, разрязват живия живот. След смъртта, кармата, законът за причината и следствието, влиза в действие. Намерението, което води до вивисекцията, е по-малко важно в този контекст. Вивисекторът трябва да изпита последствията от действията си върху себе си. Всички индивидуални болки, които е причинил на животните, той сега трябва да изтърпи и да премине през самия него в Камалока. Научното намерение ще бъде вплетено в неговата карма едва по-късно.

Това ретроградно преживяване води до елиминирането на цялото зло, свързано с човешката личност. Когато този процес е завършен, човешкото същество оставя астралното тяло като трети труп и продължава да живее с егото и причинното тяло. Изхвърленото астрално тяло всъщност е ненужно за по-нататъшните състояния на човешкото същество. Нека разгледаме отново ефектите от живота в Камалока върху душата. Ако някой е причинил страдание на друг, той самият го преживява в Камалока: той преживява ефекта, който то е оказало върху другия човек. Преминавайки през това, той бива предупреден за бъдещето. Тези преживявания, които човешкото същество има в Камалока, са трайни и са дълбоко гравирани в душата. Но те оставят след себе си астралния си труп. Тези астрални трупове са винаги видими за ясновидците на астралния план. Те се разтварят само бавно. По-късно душата навлиза в деваканичния свят. Там човекът е в състояние да преработи всичко, което е погълнал в Камалока, всичко, което е гравирал върху себе си. Всички преживявания, които сме имали, се превръщат в сили в континенталния регион Девачан. В атмосферата на Девачан човешките същества преживяват това, което някога е възникнало в тях, като чувства и емоции. След като са разпознали емоционалните последици от собствените си действия, тези емоционални преживявания се вливат в тях и се превръщат в способности. Всички преживявания от земния живот се появяват отново в по-късни земни животи като способности и таланти. В този процес на трансформиране на преживяванията в способности човешките същества изпитват чувство на безрезервно блаженство. То е като чувството на кокошката, пренесена в духовния свят, чувство на топлина, което събужда нов живот, който протича през човешките същества там.

Когато всичко, съхранено в причинното тяло, е трансформирано в способности, човешкото същество започва обратното пътуване към Земята. Изключително интересно е да се наблюдава как тези същества се завръщат на Земята ясновидски. Ясновидецът възприема камбановидни структури, които се разпръскват във всички посоки с невероятна скорост в астралния план. Тези образувания се създават, когато човек, завръщащ се от Девачан, се обгражда с нова астрална материя. Това е струпване на астрална материя около ядрото на човешкото същество, което може да се сравни със следното: Представете си кутия, съдържаща железни стружки с магнит отдолу. Стружките се подреждат според силовите линии на магнита. Подобно на магнита, човекът, завръщащ се от Девачан, привлича астрална материя от различни посоки на астралния план и тази материя се подрежда според природата на човешкото същество. Това състояние на разсейване преди ново въплъщение трае само за кратко време, обикновено измервано в часове. Формата на камбаната е общата форма, в която се намират всички цветови нюанси. В това състояние човешкото същество се състои от Аза и причинното тяло и сега формира ново астрално тяло от астралната материя, което съответства точно на това, което човешкото същество е развило в девакана. Цялото му разположение по този начин приема оцветяване, съответстващо на неговите трансформирани преживявания.

След това новото етерно тяло трябва да се прикрепи. С астралната материя е все едно тя се прикрепя сама. С етерната материя е различно. Има същества, които първоначално нямат нищо общо с индивидуалността на човешкото същество. Те помагат за формирането на етерното тяло. Те се наричат Махадеви. Те също имат определено значение за човешките същества в други отношения. Човешките същества не са толкова владетели на физическите си тела, колкото вярват. Други същества също живеят и са активни в трите си тела. Само в четвъртия си крайник, Аз-а, човешките същества са напълно у дома си. Махадевите също принадлежат към такива същества, които живеят в човешките същества; те влияят на етерното тяло и са способни да дадат на човешките същества правилното етерно тяло. След това други същества ги насочват към родителите, които, според наследствените условия, най-добре отговарят на способностите и характеристиките на прераждащото се човешко същество по отношение на семейството и физическия човешки зародиш. Само в най-редките случаи нововъплътеният човек се вписва напълно в новото си физическо тяло, което често води до много вътрешни конфликти. В днешно време е възможно да се намери само приблизително подходящо физическо тяло. В момента, в който се намери подходящо място за въплъщение, Липиките, елементарните същества, насочват човешкото същество към подходящо семейство и едва в момента на оплождането астралното тяло се облича в етерното тяло. Точно както Махадевите са свързани с етерното тяло, Липиките са свързани с физическото тяло. Всички тези процеси обикновено отнемат само няколко минути. През първите седмици след зачеването само причинното тяло е активно и ефективно в човешкия зародиш. Около седмата седмица етерното тяло започва да действа, а от седмия месец нататък астралното тяло се приближава до човешкото същество със своите сили.

Лекция VII

Вчера говорих за пътя, който човешкото ядро поема след смъртта, и за завръщането към нов живот на земята. Първо, след смъртта, се появява образната таблица на етерното тяло, последвана от един вид краткотрайно състояние на сън. В това състояние на сън образите на споменната таблица се преработват в причинното тяло. Това само по себе си се проявява като лъчи, излъчващи се от останалите пламъкоподобни образувания към сините и индиговите цветове. Когато астралното тяло остане като трети труп, то продължава да живее самостоятелно известно време. След това се абсорбира от астралния свят. Такива „астрални призраци" често се цитират от медиуми в спиритуалистични сеанси. (Вижте приложението.) След дълъг период на подготовка, човешкото същество навлиза в Девачан, за да трансформира преживяванията си в способности. След като премине през първите две области на Девачан, то навлиза в атмосферната – трета – област на Девачан. Там то преживява всичко, което може да се преживее по отношение на удоволствие и болка, страсти и импулси; това е „въздухът" на Девачан. За духовните човешки същества това е толкова ободряващ елемент, колкото кислородът е за физическите човешки същества тук. Когато човешкото същество по този алхимичен начин е трансформирало целия си живот, неговото причинно тяло и неговото его се завръщат в земната сфера. Образуват се духовните човешки зародиши, които са описани като камбановидни структури, възникващи, когато астралната материя, така да се каже, се прикрепи към тях според вътрешните силови линии на способностите на този духовен човешки зародиш. Нито едно от тези образувания не е същото като друго по цвят и форма, изразявайки разнообразните индивидуалности. Целият характер е предварително оформен в тях и изразен в цвят и форма. Формирането на новото етерно тяло, както видяхме, не се осъществява чрез прикрепването на етерната материя, а само чрез работата на така наречените Махадеви. Това привличане на новото етерно тяло се случва, когато камбановидно образувание вече е намерило пътя си към ембриона. Пълна връзка на етерното тяло с физическия човешки зародиш обаче не се осъществява до седмата седмица след зачеването. Дотогава телата са свързани, но връзката не е проникнала до зародиша. (Вижте приложението.) Същества, наречени Липики, насочват човешкото същество към родителите и към семейните обстоятелства, в които кармата може да бъде изживяна най-добре.

Сега нека обсъдим подробно как действа кармата. Ако разгледаме човешките действия, виждаме, че зад тях винаги стои определена предразположеност на характера. Това, което се случва външно като действие, може да бъде едно и също, но с различни мотиви. (Вижте приложението.) Делото и неговите последици първо се преживяват във външно благоприятна или неблагоприятна съдба. Характерът, наклонностите и навиците също са отпечатани в кармата. Тези човешки характеристики остават отпечатани върху етерното тяло и се обработват във физическото тяло в следващия живот. Те се трансформират в сили, които се появяват като сили, образуващи органи, във физическото тяло в следващия живот. Тъй като характеристиките на етерното тяло по този начин влияят върху физическото тяло в следващия живот, здравата или слаба конституция на човек в един живот зависи от неговите наклонности и навици в предишния живот. По този начин човек може да повлияе на природата на следващия си живот, като култивира благородни наклонности и чувства в себе си, като по този начин направи тялото на следващото си въплъщение силно и здраво. Причините за болестите наистина са морални.

Този процес на трансформация на моралните сили обаче често отнема много време. Упадъчните народи и раси имат един вид процес на разпад в своите астрални тела. Нахлуващите хуни и монголи донесоха страх и ужас на европейските народи чрез природата на своята упадъчна астрална материя. Страхът и ужасът обаче са много подходяща почва за такива разпадащи се астрални вещества. Тези упадъчни сили се разпространиха в етерните тела на европейското население и резултатът беше ужасната болест проказа през Средновековието. Тези, които са смели и безстрашни, не могат да бъдат наранени от такива разпадащи се астрални вещества, каквито носеха хуните и монголите.

Тъй като моралните качества се изразяват физически в бъдещите поколения, моралният живот е от полза не само за самия човек, но и за здравето на бъдещите поколения.

Лекция VIII

Днес искаме да продължим размислите си върху ефектите на закона за кармата. Нека повторим казаното: действията от предишния живот се изразяват в този живот като външни съдби. Склонностите, темпераментът и т.н. от миналия живот се трансформират във физическата конституция и здраве в този живот. Друга връзка става очевидна, когато разгледаме живота на въображението. Този живот на въображението е дейността на нашето астрално тяло. Природата на този живот на въображението оказва влияние върху етерното тяло в следващия живот, т.е. върху трайното морално разположение на човешкото същество. Нека разгледаме настроението на Шопенхауер, който е бил песимист. Песимистичното или оптимистичното гледане на живота е характеристика на етерното тяло и в случай на песимизъм това отношение се дължи на факта, че такъв човек е имал незадоволителни или нещастни преживявания в предишния си живот. (Вижте приложението.) Ако някой прави много пренебрежителни оценки за своите ближни, ако е истински критик, тази склонност в един живот се изразява в следващия живот в определено състояние на физическото тяло, а именно в това, че въпросният човек ще остарее рано и ще покаже малко младост. Това е добра предпоставка за следващия живот: да се отнасяме към всички хора с любов, а не с отвращение.

Как наследствеността се вписва с факта за прераждането и кармата? Някои ще искат да опровергаят прераждането с възражението, че има семейства, в които няколко поколения роднини са музиканти, и ще отдадат всичко на наследствеността. Един остроумен теософ веднъж е казал: Не е вярно, че децата приличат на родителите си, а по-скоро, че родителите приличат на децата си. Нека разгледаме какво означава това твърдение. (Вижте приложението.)

В началото на своето развитие хората имат астрално тяло, върху което егото им все още не е работило. В хода на прежданията егото започва да работи в астралното тяло. Това го прави по-съвършено. Способността да се прави разлика между истина и грешка е само постижение на по-късни прераждания. Всичко в живота първо трябва да се научи чрез опит. Само чрез грешка се развива правилната преценка. Дори математическите истини произтичат от факта, че обратното е невярно. Човешките същества непрекъснато работят върху астралните си тела от своето его. За ясновидеца има голяма разлика между това да гледа на астралното тяло на развит човек и това на неразвит човек. В резултат на това преработване на астралното тяло във всички човешки души има част, която все още е изпълнена с по-нисши инстинкти и страсти, и част, която е духовно преработена от егото. Франциск от Асизи, например, е трансформирал и преработил напълно своето астрално тяло. Окултистът нарича тази част от астралното тяло, която е преработена от егото, с източния термин „манас“.

Много по-трудно е да се работи върху етерното тяло, отколкото върху астралното тяло, защото е много по-трудно да се проникне в него. Тази непроницаемост е отчасти дело на самия човек, доколкото произтича от предишни дела, но отчасти и дело на други, висши същества, които са участвали активно във формирането на етерното тяло. Колкото повече човек работи в етерното тяло, толкова повече той става това, което се нарича религиозен и мъдър човек.

Окултистът трябва да е запознат с метода не само за работа чрез астралното тяло, но и за работа в етерното тяло. Тайният ученик съзнателно трансформира етерното тяло, така че да придобие способността да оказва хармонизиращо влияние върху силите на етерното тяло. При посветените това влияние върху етерното тяло се проявява по такъв начин, че в определени фази от живота им те могат да черпят сили, които иначе не биха имали. Това, което възниква чрез работата на Аз-а в етерното тяло, се нарича будхи, а човек, достигнал този етап, се нарича чела. В определен момент чела осъзнава предишните си земни животи. (Вижте приложението.)

Накрая, на много висок етап от развитието, човешкото същество придобива контрол и над физическото си тяло. Такъв посветен се нарича учител. Степента, до която човешкото същество придобива контрол над физическото си тяло, е степента, до която Атма присъства в него. Тази мистерия на работата във физическото тяло и произтичащото от това просветление на Атма не може да бъде разгледана тук.

В настоящия човек егото има малко влияние върху физическото тяло, малко повече върху етерното тяло, но все пак малко и най-голямо влияние върху астралното тяло. Всичко, което все още не е преработено от човешкото его в предишния живот, продължава да оказва влияние чрез обикновената наследственост и се изправя пред индивида в новия живот като карма: в случая с хората от нашето време това означава по-малка или по-голяма част от астралното тяло, по-голямата част от етерното тяло и обикновено всичко от физическото тяло. Ако човек можеше да изследва, би открил следното у посветения, у учителя: когато се роди, той прилича само външно на семейството си; по-скоро прилича на предишното си въплъщение с целия си външен вид, защото вече е бил в състояние да работи във физическото тяло. Наследствеността е най-силна там, където не се въплъщават ясно изразени индивидуалности. Където личностите са силно диференцирани и изразени, има малко прилики. Да предположим човешко същество с определени способности, което е въплътено преди векове и сега се стреми към ново въплъщение. Поради своите характеристики, то трябва да се чувства привлечено от родители, чиито физически характеристики най-много съответстват на неговите способности. То търси семейството, което чрез своята физическа конституция и природа може да му даде най-подходящото физическо тяло, от което се нуждае, за да изживее способностите си. Великият музикален дух се нуждае от линия от предци, които могат да му дадат тяло, в което най-добре да намери орган за своята дейност. Това е смисълът на първоначално парадоксалното твърдение: Родителите са подобни на децата си.

Възниква въпросът: Дали човешкото същество в Камалока и Девачан няма какво друго да прави, освен да работи за себе си? Напротив, то работи и върху останалия свят. Фактът, че човешкото същество многократно преминава към нови инкарнации, не е безсмислен и безцелен, защото всеки път земята се е променила значително. Само когато може да научи нещо ново, то се връща на Земята. Това, което се случва на физически план, има своя произход в духовните светове. Кой е създал град Лайпциг с неговата култура, къщи, улици и т.н.? Човешкият дух го е направил. Кой е причинил промените във флората на Централна Европа през последните хиляда години? Това произлиза от духовни същества. Материалният свят е просто външен израз на чисто духовни процеси. Нишките се спускат към нас от плана на Девачан. Растителният свят не се развива сам; той се ръководи от Девачан от девачански същества. А животинското царство? Точно както камъните на къщите не се срутват сами, така и животинският свят не се променя сам. Всичко, което се променя в животинския свят, се извършва от астралния план, поне що се отнася до топлокръвните животни. Естествената наука приписва промените в животинския свят на адаптация към външни условия на живот. Но използването на думата „адаптация“ е временно решение, защото е дело на духовни същества. Външната наука никога не може да открие истинските причини за тези промени; само духовната наука може да направи това. Има същества, които участват в трансформацията на растителния и животинския свят на нашата земя. Човешките същества също работят върху това, докато са в Камалока и Девачан. Нищо не се случва по „чудо“; всичко се определя от закономерни сили. Точно както човешкият дух постепенно е оформил физическия план от малки палатки и колиби до общности и държави, така той помага и за оформянето на фауната и флората, които ни заобикалят в Девачан. Ние сме подготвили гнездото, в което сме родени. В Камалока обаче хората работят върху различните животински видове.

Преди да се въплътят, хората имат предварителна представа за предстоящия си земен живот. Ако този живот е труден, те могат да преживеят тежък шок и при определени обстоятелства да станат идиоти, защото етерното им тяло се съпротивлява да влезе във физическото тяло, което кара енергийния му център да се измести извън мозъка.

Лекция IX

В следващите лекции ще се занимаем с развитието на човешките същества, самата Земя и цялата слънчева система, както и с методите на окултното, вътрешно обучение, по-специално с разликата между източното и западното посвещение, а след това и с християнското посвещение, както се практикува от Йоан насам, авторът на Евангелието от Йоан и Апокалипсиса.

Окултните изследвания върху развитието на човечеството далеч отвъд времената, за които ни съобщават историята и естествените науки. Как окултистът знае за тези отдавна минали събития? Той ги научава и изследва от Акашовите записи. Тази жива хроника на духовния свят съдържа документите и фактите, които ще обсъждаме. Те са напълно съвместими с изследователските открития на естествените науки. Дори външната естествена наука сега започва да се занимава с Атлантида. За окултните изследвания Атлантида винаги е била налице и позната. Важно е да се отбележи, че това, което може да се види с очите, е по-известно на съвременната естествена наука, отколкото в миналото, но че древната наука за мистериите е знаела за по-всеобхватни, по-могъщи реалности. Това, което съвременната наука все още не признава, а именно, че хората също са живели в Атлантида, се представя като факт от окултизма. Нашите предци, народите, които живеят на нашия континент, са потомци на атлантите. Разбира се, атлантските хора, адаптирани към условията на Земята по това време, са изглеждали много различно от хората днес. Атлантида е имала съвсем различен климат и следователно съвсем различно разпределение на въздуха и водата. Тя е била земя на мъгла. Следователно по това време не е имало редуване между дъжд и слънце. Всичко е било обгърнато от облаци; само степента на влажност се е променяла. Едва когато наводненията са отшумели и Атлантида е потънала, е възникнало редуването между дъжд и слънце, както можем да прочетем в Стария завет. Споменава се дъгата, която Ной е видял след Потопа.

Религиозните документи могат да бъдат разглеждани от четири гледни точки. Първа: Наивно и буквално. Второ: От гледна точка на науката, която се смята за по-мъдра от авторите на тези документи. Трета: алегорично-символично в тълкуването. Този тип тълкуване може да бъде много остроумно, но често е произволно. Четвърта: от окултна гледна точка, чрез точно тълкуване на фактите, написани на специфичния език на подобни документи, и по този начин възвръщане на буквалното разбиране. Например, дъгата на Ной не е символ, а израз на факта, че след гибелта на Атлантида и разсейването на мъглата, дъгата е била възможна за първи път. В древна Атлантида все още не е могло да има дъга. Ной трябва да се разглежда като водач, Ману, който е трябвало да изведе народите от потъващата Атлантида. Именно в този момент дъгата се появява за първи път. По този начин човек се научава отново да приема Библията буквално и същевременно се научава да бъде по-предпазлив към това, което другите критикуват. Следното твърдение важи: Където днес се смятате за критик, по-късно ще се чувствате като чирак, когато знанията и разбирането ви са нараснали. По същия начин, има по-дълбок смисъл и древна истина в легендите и приказките. Германската легенда, например, говори за „Нифлхайм“. Това се отнася до мъгливата земя на Атлантида. „Земята на Нибелунгите“ е трансформация на думата Нифлхайм, Небелхайм.

Флората и фауната, както и хората, в Атлантида са били много различни от днешните. По онова време не са съществували високи чела; те са били сплескани далеч назад. Съотношението на етерното тяло към физическото тяло при атлантите е било такова, че първото е стърчало далеч, особено в областта на главата. По-нататъшното развитие на хората оттогава се е състояло от преместването на етерната глава във физическата глава. Древният атлант все още не е имал способността да мисли абстрактно, нито силата да казва „аз“ със сигурност. Вместо това, други способности са били силно развити у него, като паметта. Той е имал малко интелектуални сили, но волята му е била силна и ефективна. Например, той е можел да насърчава растежа на растенията чрез определен импулс на волята. Силата на волята му е имала магически ефект. Атлантите са живели в състояние на смътно ясновидство. Те не са виждали нещата такива, каквито ги виждаме днес, като материални, а в свръхсетивни образи. Ето защо всички техни умствени продукти са били картинни митове.

Културата на атлантите е била напълно различна по природа. Атлантите са овладели жизнената сила, особено в по-ранни времена. По този начин те са изградили своите транспортни средства, с които са можели да се издигат от земята и да се движат по нея. Те са задвижвали тези планери с жизнената сила, скрита в растенията. Тези атлантски превозни средства са били захранвани със зърнени култури, подобно на начина, по който нашите железопътни линии се захранват с въглища. В това отношение бъдещето ще донесе много забележителни развития в областта на технологиите. Условията на живот също са били много различни по това време. Тъй като атлантите са контролирали жизнената сила, те са могли да построят вид пещерно жилище от дървета, които са могли да огъват по желание, използвайки само живи структури и никакви мъртви материали. Атлантите са били безкрайно по-близо до природата, отколкото хората днес. Тяхната култура е била много напреднала. Имало е град, където са живели най-висшите посветени, наричан в древните мистерии градът със златните порти. Методът на преподаване също е бил различен по това време. Мощната сила на волята е била използвана, за да се въздейства сугестивно върху учениците. Атлантите все още са имали пряко усещане за живото излъчване на божественото във всички природни явления. Процесът на дишане все още е бил нещо свещено и религиозно за тях. Всички тези религиозни чувства са се сливали у хората в едно основно чувство. Външният звук за това вече не може да се произнесе днес, но китайците все още имат нещо подобно в думата

ТАО. Знакът за този звук може да се намери в гръцката буква Тау и в древния знак на кръста, който и днес играе роля в масонството.
Предшественикът на атланта е бил лемуриецът. Лемурия представлява още по-ранен етап от човешкото развитие. Поради много по-високите температури, условията на Земята тогава са били много различни от днешните. Хората вече са съществували по това време. Това ни води до връзката между животните и хората. Около средата на лемурийския период се е състоял съюзът, сливането на човешката душа с тялото. Душата вече е живяла в човешкото тяло в късната Лемурия и Атлантида. Преди това обаче е имало време, когато хората все още не са могли да имат душата си във физическо тяло. По това време човешката душа все още е живяла изцяло във висшите светове, на астралния план. Ще говорим за това утре.

Лекция X

Проследихме развитието на човечеството до Атлантида и сега искаме да преминем към Лемурия и да поговорим за лемурийските човешки същества. Тези хора са първите, които са представлявали действителния човек, чието тяло е проникнато от душа. Нека първо разгледаме природата на лемурийския континент и вида човешки същества, които са го обитавали. В лемурийската епоха всичко е било изпълнено с водна маса, от която са стърчали острови, всички от които са били вулканични. Типично за Лемурия е променливостта в природата, във формите и в живота. Имало е бърза трансформация на отделните форми и видове. Душевните характеристики на атлантите са били още по-изразени при лемурийците, особено волята, която е оказала най-голямо влияние върху формирането на физическото тяло. Самото то се е състояло само от желатинови, прозрачни вещества, в които първо е трябвало да се изградят сегашните кости и мускули. Орган, който играе много важна роля днес, белият дроб, тогава е бил едва в много ранен стадий. Това е много важно, защото формирането на белите дробове е свързано с одушевяването на човешките същества. Това одушевяване не се случи за миг, а се случи в продължение на много дълги периоди от време.

Каква е била връзката на човешката душа с това тяло, което според днешните ни представи е било много деформирано, преди да се одушеви във физическото тяло на онова време? Тя е имала същата връзка, каквато има с него днес по време на сън: тя е била извън тялото, рееща се около него на Земя, която по онова време все още е била пронизана от мощни жизнени течения. Лемуриецът е бил постоянно в състояние, подобно на сън, сравнимо с нашето сънно съзнание, в което се представя ярък свят от образи. Това е бил единственият начин, по който е можел да възприема; той е знаел значението на отделните образи и по този начин е познавал духовната природа на нещата.

Велик момент в неговото развитие е, когато за първи път използва тялото си за възприятие. Човешките същества се движат, като се носят. Те имат специален орган за това в телесната си кухина, вид плувен мехур. Под влиянието на душата, която се носи около тях, този плувен мехур постепенно се развива в бели дробове. Когато човешките същества започват да дишат с белите си дробове, душите им влизат в телата им. С въздуха, който диша, човекът всъщност вдишва душата си. Този процес е описан буквално в Битие в шестте дни на сътворението с изречението: И Бог вдъхна в човека дихание на живота; и той стана жива душа.

Външно човекът по онова време е изглеждал като много мекотелесна змия – змията не е съвсем точно описание на реалността. Неговите спътници са били жаби, риби, жаби и т.н., накратко, примитивен свят от влечуги и земноводни, чиито днешни потомци обаче вече не могат да се сравняват с тях, защото са много дегенерирали потомци. По онова време не е имало бозайници. Днес не могат да се намерят останки нито от тези животни, нито от хората от онова време.

Как трябва да мислим за връзката между животните и хората? - Теорията за произхода от маймуните може да се счита за остаряла, тъй като се основава на погрешна линия на разсъждение. Представете си морално покварен човек и морално изправен човек. Твърдението, че хората са произлезли от маймуните, е подобно на това да се каже, че съвършените са произлезли от несъвършените. Не е необходимо те да са потомци един от друг, но могат да имат общ баща и да бъдат братя. Едните се развиват нагоре, другият запада в упадък. Връзката между маймуните и хората трябва да се разглежда по същия начин. В началото на Атлантида човешката форма все още е била маймуноподобна, а в Лемурия душата е завладяла още по-несъвършено тяло. Това тяло след това се е развило нагоре. Маймуноподобните форми обаче частично са изпаднали в упадък и са се превърнали в днешните маймуни. Следователно маймуните са физически братя на хората, които са изпаднали в упадък. В атлантския период се е случило разклоняване, разминаване в рамките на човешкия вид: единият основен клон се е развил нагоре в днешните хора, другият надолу в днешните маймуни. По този начин, всички животни, които живеят около нас, са хора, изхвърлени в дегенерация. Само чрез жертвоприношението на определени същества е възможно издигането на други. Висшето изгонва по-нисшето, за да може да се издигне още по-високо. По-късно се извършва компенсация за онези, които са били изхвърлени.

В този контекст трябва да споменем едно космическо събитие от най-голямо значение, без което въплъщението на душата изобщо не би могло да се осъществи. Това е отделянето на Луната от Земята. Луната се отдели от Земята и образува вторична планета. Преди това Луната и Земята бяха една планета. По този начин развитието на Земята и развитието на хората са тясно свързани. Това, което астрономът вижда от Луната, не е цялата Луна, защото всяко нещо в света също има душа. Така че и Луната има своята душа. Луната напусна Земята с всичките си сили, с цялата си астрална аура. Тази астрална аура на Луната е тясно свързана с всичко, което се нарича оплождане и размножаване. Това е било известно още в древногръцките мистерии. Лемурийският период бележи началото на двойната сексуалност; преди това хората са били хермафродити. Не е имало акт на размножаване или оплождане; размножаването се е осъществявало по начин, който е запазен в някои по-нисши организми. Разделянето на половете съвпада с разделянето на Луната. Това се отнася за всички живи същества. По това време от Земята се отделили определени сили, които са дали на хората способността да създават потомство без друго същество. Тези сили били разделени чрез отделянето на Луната. По това време Земята и Луната се въртели около Слънцето. Луната обаче запазила движението на планетата Земя-Луна по това време, като не се въртяла около собствената си ос като Земята. Точно както днешната Луна винаги показва една и съща страна към Земята, нейното „слънце“, и никога не обръща гръб, така и планетата Земя-Луна винаги показвала една и съща страна към Слънцето. Слънцето, Луната и планетите също са обитавани от същества.

В още по-ранни времена слънцето, луната и земята са били едно тяло и всичко, което сега е човек, животно и растение, е живяло заедно със слънцето по това време. По това време хората все още са били с много ефирна форма и много фина материя и са живели един вид растително съществуване. Едва по-късно се развиват животински и човешки форми; всички същества все още са били на едно и също ниво на растително съществуване. Тези слънчеви растения, разбира се, са били много различни по природа от днешните растения. Но все пак може да се каже, че те са се стремяли с цветовете си към слънцето, тоест към центъра на планетата, и са протягали корените си нагоре. В момента, в който слънцето се е отделило от земята, растенията са се обърнали напълно, обръщайки цветовете си обратно към слънцето. Оттогава нататък цветът се е протягал нагоре, а коренът надолу. Животните са се обръщали под прав ъгъл само когато луната е напускала земята. Човекът се е обърнал напълно, така че е обърнато растение, точно както растението е обърнато човешко същество. Жизнената душа преминава през трите природни царства. Ето защо Платон казва: Световната душа е прикрепена към световния кръст. И човешката душа също е свързана с кръста, тъй като трябва да премине през трите природни царства. Това е значението на кръста в древните мистерии. Целият процес на образование съществува в името на човешките същества от гледна точка на световната история. Животът може да възникне само от живота, но животът изключва неживото. Всичко неодушевено е възникнало от живото. Минералите са находища на живото. Но живото произлиза от духовното. Така че духът е произходът, от който произлиза всичко. А човекът е първородният на творението. Той е отделил животните, растенията и минералите. Нисшето винаги възниква от висшето.

Утре ще говорим за условията, при които хората достигат по-високи нива на знание.

Лекция XI

Човешката душа може да се развива; настоящото ѝ състояние може да се промени чрез обучение, особено на етерното тяло. Хората, които са по-напред от другите във вътрешното си развитие, се наричат посветени. Пътят, който те вървят и преподават, е този на тайното ученичество. Нашата коренна раса, арийската, произлиза от най-високоразвитата подраса на атлантите, протосемитската, която последно е обитавала приблизително района на днешна Ирландия. Остров Посейдонис, споменат от Платон, може да се разглежда като последният остатък от потъващата Атлантида. Ману, водач на атлантите, е повел най-зрелите хора на изток. Оттам те са мигрирали в района на днешна Индия. Там е възникнала древна култура. Тази първична индийска култура предшества времето, когато са възникнали Ведите, много отдавна. Тя е била донякъде подобна на сънища и чисто насочена навътре. Състоянието на ума на древния индиец е било съвсем противоположно на нашето днес. Той е смятал всичко външно и видимо за мая, за илюзия, а реалността е била само Брахман и това, което може да бъде схванато от Брахман.

Следваща култура се появи по-на запад. Тази втора култура е протоперсийската, чийто основател и главен водач е великият Заратустра или Зороастър. Персите вече помирили духа и материята и започнали да трансформират и преобразяват материалния свят чрез човешкия дух.

Трета култура се появи още по-на запад - египетско-халдейско-вавилонската култура. Тук хората се фокусираха още повече върху материалния свят, появиха се външните науки, изучаването на природните сили и техните закони. От незапомнени времена тази древна наука за нашата земя е казвала следното: Земята е също същество, което е обект на повторно въплъщение. Тя е преминала през по-ранни етапи и ще има по-нататъшни въплъщения в бъдеще. Казват, че има седем планетарни състояния или „планети“, чрез които земята се развива. Имената на тези „планети“ не се отнасят до настоящите ни планети, а до минали или бъдещи състояния на земята. Тези състояния са свързани с тези на планетите, от които са взели имената си. Първото въплъщение на земята се нарича „Сатурн“. След това следва Слънцето, а след него Луната. Марс и Меркурий са имената, дадени на първата и втората половина от развитието на Земята. Останалите състояния са Юпитер и Венера.

Тези седем въплъщения на Земята са тясно свързани с развитието на човека и затова се отразяват дори в ежедневието в имената на дните от седмицата:

Самстаг			Сатурн
Зонтаг			Сон
Монтаг			Пон
Вторник	Тиустаг	Марди	Марс
Митвох	Вотанстаг	Меркреди	Меркур
Донерстаг	Донарстаг		Юпитер
Фрайтаг	Фреятаг	Вендреди	Венера

По този начин светът на звездите е бил тясно свързан с ежедневието. Древните египтяни са могли да определят точно кога Нил ще се разлее и след това ще се оттегли след появата на Кучешката звезда и са могли да организират земеделието си съответно.

Четвърта културна епоха е гръко-латинската. Древните гърци и римляни не само вярвали в законите на мъдростта, но и се опитвали да отпечатат тази мъдрост върху нещата. Така са създадени техните произведения на изкуството. Делото на Христос, Мистерията на Голгота, се случва в средата на тази култура.

Ние самите живеем в петия културен период на петата коренна раса от петия земен период. Това е германо-англо-американската култура. Нейната основна задача е завладяването на физическия план. Следващият шести културен период ще има за задача да върне външната култура към по-висш духовен живот и точно към това се стреми теософията. Бъдещата задача на цялата култура е да се свърже отново с духа. Всяка епоха има свои специални задачи. Съвременната наука е отхвърлила световната система на Птолемей като погрешна и е признала Галилей и Коперник за истински. За астралния план обаче птолемейската система е правилна, тъй като там трябва да се започне от съвсем различни перспективи. Шестият културен период е все още в зародишно състояние в Източна Европа. Той ще бъде носител на духовната култура на бъдещето.

Ще дойде време, когато човекът ще е преодолял дуализма на половете. По-нисшите способности, сексуалните нагони, ще се трансформират във висши. Не става въпрос за унищожаване на нагоните, а за облагородяването им. Например, фантазията е резултат от облагородяването на духа; тя е ефект на вече пречистените страсти. По-висшето развитие на въображението води до ясновидско виждане. Както посветените вече могат да правят, така и в бъдеще всички хора ще могат да възприемат душевното съдържание на своите събратя. Днес словото може да предава духовни преживявания чрез въздуха, по-късно чрез словото ще се създават живи същества и накрая самото слово ще бъде съзидателно: тогава хората ще бъдат магьосници на словото.

Информацията за окултното обучение идва от дълбоко вкоренена наука. За това са фундаментални две качества, които човек трябва да притежава. Той трябва да може да понася това, което се нарича голяма самота, и трябва да придобие определено основно настроение на преданост. Що се отнася до първото, самотата сред активния живот е предназначена за няколко минути на ден, когато човек се посвещава на медитация и концентрация. Само това дава на душата вътрешна сила. В началото ще възникнат вътрешна празнота и тъга, но те трябва да бъдат преодолени. Всички хора, които са постигнали много, са използвали това вътрешно уединение за своята концентрация. Второто основно изискване е предаността, гледането нагоре с благоговение към нещо по-висше. Ако искате да се издигнете, първо трябва да сте долу и да се чувствате долу. Индийското тайно обучение изисква пълно подчинение на ученика на неговия гуру. Розенкройцерското посвещение е правилното за съвременния западен човек. Преди това е възникнало християнското посвещение. И трите вида посвещение са по същество израз на едно и също посвещение, но методите трябва да се променят с времето.

Лекция дванадесета

Всеки човек трябва да бъде абсолютно свободен да започне окултното развитие на душевните си сили. Но всеки, който иска да премине през по-висше духовно развитие, трябва също така да спазва необходимите условия и да им се подчинява.

Сънят е отправната точка за разглеждане на развитието на духовните сетива. В съня физическото и етерното тяло са в сферата на съзнанието, докато астралното тяло и аз сме извън тях. Когато човек започне да развива ясновидство по време на сън, тялото е лишено от силите, които преди това са възстановявали физическото и етерното тяло за определен период от време. Тези сили трябва да бъдат възстановени по някакъв друг начин, ако физическото и етерното тяло не искат да бъдат сериозно застрашени. Ако това не се случи, те ще загубят голяма част от силата си и аморални същества ще ги завладеят. Следователно може да се случи хората да развият астрално ясновидство, но да станат неморални същества. Колко време отнемат предварителните упражнения зависи изцяло от индивида. Това зависи изцяло от нивото на развитие, което човекът вече е достигнал, когато започне обучението си. Следователно учителят трябва първо да прозре вътрешното състояние на душата на ученика. Времето за подготовка следователно често е много различно.

Следното изречение е важно: Колкото повече ритъм е въвел човек, толкова повече може да остави дадено същество и дадено нещо на произвола на съдбата. По този начин тайният ученик трябва също да развие определена редовност, ритъм, в своя свят на мисли. За да направи това, е необходимо:

Първо, контрол над мислите, тоест ученикът може да позволи на онези мисли да влязат в него само които той самият иска. Тези упражнения изискват много търпение и постоянство. Но ако ги правите само по пет минути на ден, те вече са важни за вътрешния живот.

Второ: инициативност в действията. Това трябва да са неща, които първоначално идват от собствената душа.

Трето: вътрешно самообладание. Това помага на човек да развие много по-фино чувство за състрадание.

Четвърто: да търсим и намираме положителната страна във всички неща и процеси. Спомням си красивата легенда за Христос и мъртвото куче.

Пето: да бъдеш безпристрастен и непредубеден. Човек винаги трябва да държи възможността отворена за разпознаване на нови факти.

Шесто: вътрешен баланс и вътрешна хармония.

Когато човек е развил всички тези качества в себе си, във вътрешния му живот навлиза ритъм, при който астралното тяло вече не се нуждае от регенерация по време на сън. Благодарение на тези упражнения в етерното тяло се постига такова равновесие, че то може да се защити и възстанови. Тези, които започват окултно обучение, без да развият тези шест качества, рискуват да бъдат изложени на най-лошите същества през нощта. Но след като сте практикували тези шест качества известно време, може да започнете да развивате астралните си сетива и тогава ще започнете да спите съзнателно. Сънищата ви вече не са случайни, а придобиват редовност; астралният свят се издига пред вас. Сега имате способността да възприемате всичко от душевна природа в обкръжението си в картини. Развивате връзка с реалността на душата. Това образно съзнание се нарича въображение. В началото ученикът придобива въображение по време на сън, но по-късно трябва да може да предизвиква това състояние по всяко време на деня. Той се учи да пренася преживяванията от съня в будното съзнание. Но тази способност е ценна за окултиста само когато може да вижда аурите на живите същества напълно съзнателно.

Първата стъпка е следователно въображението. Развитието на така наречените лотоси, свещените колела или чакри, които се намират на много специфични точки по тялото, е свързано с това. Има седем такива астрални органа. Първият, двулистният лотос, е в областта на корена на носа; вторият, шестнадесетлистният, е на нивото на ларинкса; третият, дванадесетлистният, е на нивото на сърцето; четвъртият, осем- до десетлистният, е близо до пъпа; петият, шестлистният, малко по-надолу; шестият, четирилистният, който е свързан с всичко, което е оплождане, е още по-надолу; за седмия не може да се говори без повече приказки. Тези шест органа имат същото значение за духовния свят, както физическите сетива за възприемането на сетивния свят. Образ за това е така наречената свастика. Чрез гореспоменатите упражнения те първо стават по-ярки, след което започват да се движат. При днешните човешки същества те са неподвижни, при атлантите те все още са били подвижни, а при лемурийците те все още са се движили много активно. Но в онези дни те са се обръщали в обратна посока на тази на тези, които имат окултно развитие днес, където се въртят по посока на часовниковата стрелка. Аналогия с подобното на сън ясновидско състояние на лемурийците е фактът, че дори днес, с атавистично ясновидство, лотосовите цветове все още се въртят в същата посока, както някога в атлантското и лемурийското време, а именно обратно на часовниковата стрелка. Ясновидството на медиумите е несъзнателно, без контрол на мисълта, но това на истинския ясновидец е съзнателно и прецизно се контролира от мислите. Медиумството е много опасно, но здравословното тайно обучение е напълно безвредно. (Вижте приложението.)

Лекция XIII

Ще си спомните, че ви обясних колко много зависи от това човек да започне да диша през белите дробове в хода на своето развитие. Висшето му образование сега е свързано и с дихателен процес. В обучението по йога ученикът внася определен ритъм в дишането си, като вдишва, задържа и издишва за определен брой секунди. Но начинът, по който се изпълняват тези дихателни упражнения, може да бъде показан на ученика само от учителя. Чрез упражненията за съзнателно регулиране на дихателния процес не се прави нищо по-малко от началото на алхимията; това се нарича „търсене на философския камък“. В началото на 18-ти и 19-ти век розенкройцерите все още са знаели нещо за това и част от това все още е можело да се чете публично. Окултистът знае, че човекът непрекъснато замърсява въздуха чрез издишванията си на въглеродна киселина и убива живота, дори повече, отколкото се убива чрез яденето на месо. И колкото повече материални са ставали вековете, толкова по-лош е ставал издишаният въздух и толкова повече свеж въздух се нуждаел човекът. Индийският йогин е издишвал по-малко лош въздух. Лошият въздух, издишан от хората, се възстановява от растенията, които освобождават кислород и абсорбират въглерод. По този начин животните и хората дължат живота си на растенията. В антрацитните въглища растенията след това освобождават въглерода обратно на хората. Растението, от своя страна, е проектирано да бъде изградено с помощта на въглерод. Този процес образува цялостно и прекрасно единство. Точно както човекът някога е бил растение, така и в далечното бъдеще той отново ще стане растение в известен смисъл, а именно с пълно самосъзнание. Тогава човекът ще произведе в себе си това, което растенията все още правят за него днес, и съзнателно ще изгради етерното си тяло от въглерод. Това е целта на регулирането на дихателния процес. Въглеродът е философският камък. Колкото повече човек диша в съответствие с мъдростта, толкова по-чист и по-полезен става въздухът около него. Химията скоро ще се справи с този въпрос. Тези, които дишат ритмично от известно време, придобиват контрол над астралните си сетива. Европейците трябва да бъдат много внимателни с дихателните упражнения и да ги започват само след като получат подходящи инструкции. Вторият етап на ориенталското обучение се състои в това да се изключи за известно време външните впечатления, да се концентрира и да се позволи на душата да се изпълни с вечното. За тези упражнения има определени вечни образи и изречения. Такива мъдри изречения могат да бъдат намерени в Бхагавад Гита, в египетските книги с мъдрост и в християнските писания, особено в Евангелието от Йоан. Когато човек е стигнал дотам, че да създаде вътрешен мир в себе си, тогава чрез задълбочаване в такива изречения в него оживяват нови сили. Но той не трябва просто да разбира тези изречения, в него трябва да се събуди любов към тях.

Същото важи и за магическите фигури като пентаграми и т.н. Човек може да медитира върху тях.

На определено високо ниво на развитие, ученикът достига точката, в която възниква преживяването: функцията на мислене без мисловно съдържание остава налична в пълната празнота на съзнанието. Ученикът се учи да бъде съзнателен в медитация и да упражнява тази функция по такъв начин, че да не си дава никакво съдържание за мисленето си. Това е начало и тогава духовният свят може да започне да се влива в него. Започва процесът на вдъхновение.

След това идва етапът на интуицията, но това може да се постигне само след съответно дълго окултно обучение. Накрая ученикът съзнателно живее във висшите светове. Ориенталският таен ученик трябва безусловно да се подчини на строгата дисциплина на гуруто, ако иска да премине през тайното обучение. Той трябва да организира живота си съответно и да прави много неща, които едва по-късно се научава да разбира. Когато по този начин се е привързал към гуруто, астралното тяло започва да се променя; развиват се астралните сетивни органи, лотосите. Микеланджело е изобразил двулистния лотосов цвят като два рога в своя Мойсей. Отначало се забелязват два лъча светлина, които стават все по-широки и по-широки и след това започват да се движат. Шестнадесетлистният лотосов цвят е като колело с шестнадесет спици; той се намира в ларинкса и се завърта надясно. Двулистният лотос ни дава възможност да развием сила на волята; шестнадесетлистният лотос - да проникнем в мислите на другите хора; дванадесетлистният лотос - да разпознаем емоционалния живот; четирилистният лотос е свързан с регенеративната и продуктивна сила на човешкото същество. (Вижте приложението.)

Ситуацията е различна с християнската форма на посвещение. Тук се говори за седем много специфични етапа: първи, измиване на краката; втори, бичуване; трети, увенчаване с тръни; четвърти, разпятие; пети, мистична смърт; шести, погребение; седми, възкресение.

Мислите и образите, чието всеотдайно размишление води до християнско посвещение, се съдържат в Евангелието от Йоан. Тези, които преживяват първите четиринадесет стиха от Евангелието от Йоан в душата си в продължение на много месеци, ги усещат като магически. Накрая ученикът преживява нещо много странно: всичко в Евангелието от Йоан се появява като астрални образи. Защото е написано, за да се размишлява върху него.

Третата форма на обучение, но най-подходяща за съвременното човечество, защото е най-подходяща за науката, е розенкройцерското. То се основава на Кристиан Розенкройц, онази велика индивидуалност, която се е въплъщавала отново и отново след своето посвещение. Неговото обучение е най-свободното от всички и аз вече съм го описвал на различни места. По този начин учителят е само вдъхновител, той дава само съвети. Но в това обучение съществува най-голямата опасност ученикът, чрез пълната си свобода, твърде лесно да загуби преданото настроение и по този начин да си постави препятствия. Тук учителят е слуга на ученика и предаността на ученика трябва да бъде безплатен дар. В днешно време розенкройцерското обучение изисква от ученика особено развито мислене, преди всичко мислене, свободно от чувственост. За тази цел са написани „Философия на свободата“ и „Истина и наука“. Тези книги все още не съдържат никаква действителна теософия. Но те могат да служат като опора и ръководство за европейския ученик.

Лекция XIV

Днес бих искал да поговоря за християнското посвещение и вътрешността на Земята. Трябва да се има предвид, че християнско посвещение са преминавали всички, които са проповядвали християнството от окултна дълбочина, например жреците от първите християнски векове. Тези посвещения са запазени дълго време, но постепенно са били донякъде модифицирани и само в определени тесни кръгове все още са били подлагани на тези строги упражнения. Не бива да се мисли, че строгостта на тези упражнения може да се очаква от всеки, но тези, които им се подчинят, също ще постигнат високо ниво на познание по християнския път. В това отношение Христос е, така да се каже, първоначалният гуру за всички християнски ученици по този път. Ангелус Силезий веднъж е казал:

Ако Христос се роди хиляди пъти във Витлеем
, а не в теб, ще останеш изгубен завинаги.

Нещо подобно идва от вътрешни преживявания. Подобно е и в Евангелието от Йоан, където се казва: „А Исус излезе от храма.“

Това е астрално преживяване и означава, че астралното тяло излиза от физическото тяло. В християнското посвещение изискването за християнско смирение е заместител на строгия гуру на Ориента, подчинението не на нито едно човешко същество, а на Христос Исус.

Първата стъпка е измиването на краката. До тази стъпка се стига, като месеци наред се е опитвало да живее със следните идеи: Растението не може да живее без минералното царство, което е под него. Ако можеше да говори, щеше да каже: Ти, минерално царство, ти си признато по-нисш от мен, но аз дължа по-висшето си съществуване на теб. И когато човек се огледа в живота, той трябва да си признае: Ако съм стигнал далеч в духовното, тогава другите трябва да работят за мен. Затова трябва да се поклоним със смирение и благодарност на онези, които стоят под нас. „Който иска да бъде пръв, ще бъде последен в небесното царство“ е дума от Евангелието. Тази практика в крайна сметка води до вътрешния образ на измиването на краката. Христос измива краката на апостолите, за да им предложи почитта на своята благодарност. Който живее с тези представи за смирение, ще осъзнае, че образът на измиването на краката му се явява под формата на астрален сън. По този начин описаното в Евангелието от Йоан се превръща в собствен опит.

След това може да се премине към втората стъпка. Ученикът трябва да се научи да понася всички страдания и препятствия в живота с достойнство и да запазва спокойствие, дори когато всичко се връхлита върху него. И отново, в съня, на астралния план се появява образ на бичуването. Ученикът не само вижда образа, но и чувства пареща болка в цялото си тяло, дори в ноктите и косата си.

Когато това е установено, се преминава към третия етап. Тук ученикът трябва не само да издържи болка, но и да може спокойно да понася подигравки и подигравки.

Увенчаването с тръни като преживяване в съня се проявява като своеобразно, временно главоболие.

Много е трудно да се достигне четвъртият етап. Ученикът трябва да развие чувството, че собственото му тяло има точно същата стойност за него, както и нещата около него; той трябва да се научи да го гледа като на нещо чуждо, трябва да стигне до чувството: Не аз отивам там, а нося тялото си там. Тогава ученикът вече не живее в тялото си, а го носи като предмет, като дървото на кръста. Тези упражнения водят до видението, че ученикът вижда себе си разпнат. А външно този етап на посвещение дори се проявява в появата на така наречените стигмати. Тогава ученикът получава, съответстващи на стигмите на разпятието, реални стигмати на съответните места по тялото си, които могат да се появят временно. Тези вътрешни и външни преживявания се случват след подходящо съзерцание.

Петата стъпка е мистичната смърт. Сега ученикът става истински ясновидец на астралния план. Другите симптоми бяха в началото. Ученикът преживява момент, в който всичко изчезва, когато е изправен пред нищото. Тази тъмнина е противоположна на общата тъмнина, която е паднала над цялата страна при смъртта на Христос. Тогава тъмнината се разделя; това е разкъсването на завесата в храма и слизането на Христос в ада. Това също се преживява на това ниво. Тези, които не достигат до тази точка, все още не знаят наистина какво е злото. Ученикът на петото ниво слиза в дълбините на съществуването. Това е слизането в ада.

В шестия етап, Погребението, той чувства цялата земя като свое тяло, а собственото си тяло като част от нея. Той става едно цяло с цялата планета. Тогава ученикът е сякаш положен в цялата земя, покрит и погребан в нея, той самият сега става едно цяло с планетарния дух.

Седмият етап, възкресението, не може да бъде описан по-подробно, защото никоя душа, чието мислене е все още свързано с мозъка, не може да схване всичко, което той означава от гледна точка на величие и възвишеност. Когато тайният ученик премине през тези седем етапа, християнството оживява в него. Той преживява Евангелието от Йоан като реалност.

Накрая ще бъде обсъдено образуването на земните вътрешности. Това изследване на земните вътрешности е свързано с християнските етапи на посвещение. Именно чрез християнското посвещение човек може да постигне истинско разбиране за вътрешните състояния на Земята.

От окултна гледна точка съществува връзка между човешкия живот, слоевете на земята, земетресенията и вулканичните изригвания и т.н. В тази посока все още предстоят огромни промени. Научното схващане, че вътрешността на Земята е разтопена, не е правилно. Определеното вещество, което познавате от външна гледна точка, защото стъпвате върху него, е най-външният, физически-веществен слой на Земята. Той се нарича минерална земя. Естествената наука дори не достига до средата на този слой. Всяко преживяване на християнското посвещение сега води до проникване в определен слой от вътрешността на Земята. Третата степен на посвещение, например, позволява проникване в третия слой, седмата - в седмия слой и т.н.

Това, което е във втория слой, не може да се сравни с никое химическо вещество в най-горния слой; това е съвсем различна материя. Физическата топлина се увеличава само в първия слой. Веществото на втория слой има свойства, които карат всяко живо същество, което влезе в контакт с него, да бъде незабавно убито в това вещество. Всяко растение би се превърнало незабавно в минерал в него; животът би бил прогонен от него. Този слой се нарича още слой, разрушаващ живота.

Третият слой е вещество, което трансформира възприятието на душата в неговата противоположност. То трансформира радостта в болка, а болката в удоволствие. То реагира на чувствата на живите същества, притежава това свойство като материя и се нарича слой на възприятието.

Четвъртият слой съответства в известен смисъл на първата област на Девачан, защото и там физическите неща се появяват в своя негатив. В Девачан, вместо физическото нещо, има един вид аура, негатив, кух светлинен образ, в който нищо не може да се види и който излъчва определен звук отвътре. Четвъртият слой на земната вътрешност, от друга страна, е по същество това, което придава формата на земните неща. Там са, така да се каже, обърнатите форми; това може да се сравни с печат и неговия отпечатък. Следователно този четвърти слой се нарича слоят на формата.

Петият слой е пълен с необуздана жизнерадост. Тук животът не е ограничен до форма.

Шестият слой, водният слой, е по същество впечатлителен и се състои изцяло от воля и усещане. Той реагира на волеви импулси, сякаш вика, когато бъде натиснат. Тъй като този вътрешен живот може да се сравни с огъня, този слой се нарича огнена земя.

Седмият слой на земята се достига в седмия етап на посвещение. Точно както окото произвежда контраефекти в себе си в отговор на определени влияния, така е и в седмия слой. Неговата субстанция трансформира всички свойства в тяхната противоположност, като ги обръща. Ето защо този слой се нарича „земен рефлектор“.

Осмият слой, който също става осезаем на седмия етап на посвещението, притежава не само физически свойства, но и морални; той трансформира всички морални качества, които хората развиват, в тяхната противоположност. Всичко, което е свързано на земята, е разделено и разпръснато там. Всички морални чувства, като любов и състрадание, се трансформират там в своята противоположност, в суровост, жестокост и т.н. Този слой се нарича Разбивач.

Деветият слой е Земният мозък. Там злото действа магически. Черната магия е свързана с него. Белият път става черен там.

Много по-трудно е да се изследва вътрешността на Земята, отколкото астралният и девачан план. Това изследване е наистина едно от най-трудните от всички. Това, което Синет казва за вътрешността на Земята в книгата си „Езотеричен будизъм", не е правилно. Вместо да прави собствено проучване като ясновидец, той е използвал медиум. Само в същинската розенкройцерска школа може да се говори за вътрешността на Земята. А в най-добрите времена на християнството вътрешността на Земята е била разглеждана по подобен начин. Северните мистерии, мистериите на Тротен и друидите също са говорили за това доста обширно. По поетичен начин Данте също говори за деветчастната вътрешност на Земята в своята „Божествена комедия". Там ще намерите осмия слой като слоя на Каин, защото чрез Каин злото и фрагментацията са дошли в света.

Всъщност, окултните факти са описани във велики поеми, като „Одисея", „Парсивал" и т.н. В историята на „Бедният Хенри", например, се споменава влиянието на разлагащите се астрални субстанции на декадентските народи от ранното Средновековие. „Тайната доктрина" винаги е влияела на великите поети, както съзнателно, така и несъзнателно. В светлината на теософията не само целият свят става изключително дълбок за нас, но и великата поезия на човечеството. Там човек може наистина да търси и разпознава божественото.

Характерно за Лемурийската епоха е било, че горните слоеве на земята са били развити само спорадично по това време, така да се каже, само като острови, така че голяма част от огнения слой е прониквал навън. Огненият слой е основата на останалите слоеве. Волята на лемурийския народ, която по това време е била все още много силна, все още е била способна да влияе магически на този огнен слой. Буйните движения на земята все още са били свързани с волята на човека. Ето защо лемурийският континент е бил унищожен от огнения слой. Хората са потънали твърде ниско, особено в Късната Лемурия. Страхови отклонения са се разпространили. И така тези разрушителни импулси на волята са повлияли на огнения слой: Лемурия, подобно на Содом и Гомор, е загинала в огнена катастрофа, съчетана със земетресения и вулканични изригвания. Волята има ефект върху огнения слой. По този начин съществува връзка между вътрешното същество на човека и вътрешното същество на земята. Слоят на Каин, слоят на разрушаването на земята, ще бъде трансформиран чрез непрекъснато морално развитие на човека. Каквото и да прави човек на земята, постепенно трансформира цялата планета. И когато бялата магия е напреднала до висока степен, ядрото на Земята също ще се промени. Черните магьосници ще бъдат изхвърлени на Луната, когато нашата планета загине.

Когато днес се комбинират много определени зли волеви пориви, те засягат слоя на огъня и е възможно ударът от слоя на огъня да се предаде на слоя вода и през другите слоеве до най-горния. Това причинява земетресения, вулканични изригвания, морски трусове и т.н. Когато човечеството гарантира, че нещата на земята се подобрят морално, нещата бавно ще се подобрят и по отношение на природните бедствия. Прогресът на планетата Земя е свързан с прогреса на човечеството; това, което ни показва земната недра, е само един пример за това. Връзката между кармата на индивида и кармата на цялото е била изследвана и са проведени изследвания за това как може да се развие бъдещата им съдба. Установено е, че такива хора [които умират при земетресение] обикновено се появяват в следващото си въплъщение като особено духовни личности или поне носят със себе си предразположеност към духовен живот. Те са преживели суетата на материалните неща силно и бързо; това е бил последният тласък, от който са се нуждаели, за да се обърнат към духа. По подобен начин огнената смърт на мъчениците води до особен идеализъм в следващото въплъщение. Връзките между ражданията и земетресенията също са интересни. В повечето случаи хората, родени веднага след земетресение, се оказват особено материалистични. Силата, чрез която човекът се спуска отново от Девачан, има нещо общо с огнения слой. Човекът задвижва огнения слой, тъй като неговата воля, която го води до въплъщение, е особено чувствена при раждането му. В началото на своето развитие Земята е била същество, способно на трансформация, и съответно тя е човечеството. Човекът е обвързал съдбата на Земята със своята. Можете да си представите как, с оглед на това, расте чувството за отговорност на окултиста по отношение на духовните течения, които се внасят в човечеството. Теософското движение е свързано с определена цел на еволюцията на Земята. То трябва да доведе до общо побратимяване на хората. Следователно целта му трябва да бъде да подобри фрагментатора на Земята, осмия слой; то се стреми да спаси това, което може да се спаси от центъра на Земята. Тук постоянното капене издълбава камъка. Дори най-малкият ефект не се губи. Човекът, който се стреми да преобрази душата си, така че силата, идваща от окултизма, да стане ефективна, работи върху тази работа и след това ще приема ежедневието по съвсем различен начин. Истинското изучаване на окултизма се състои във факта, че духовният ученик прониква в обикновения, естествен живот. Окултизмът може да даде плодове във всички области и да има благотворен ефект. Всяка душа трябва и в крайна сметка ще постигне истината. И затова окултизмът разчита на отклика, който ще получи в душите.